

stríðir seg ígjøgnum. Langt umsiðir fær lesarin at vita, at tað er eitt magasar, sum ger høvundinum somikið fortred, og at orsök in er skeivur kostur. Við vegleiðing og røttum kosti er hann einki øðrvísi enn onnur. Tá ið høvundurin eftir lokna útbúgving vitjar heimbygdina, áðrenn hann skal taka við starvinum í Havn, hevur hann seg. Bygdarmenninir bjóða honum vælkomnum, og hann svarar speiskliga: »Jú, takk fyrri tað. Men tit vita væl, at eg eri so latur, at eg fari skjótt avstað aftur, tími ikki at ganga her fyrri einki rættliga leingi«.

Foreldrini dylja ikki á nakran hátt, hvat ið tey halda um bókur og lesnað: »Ja, [...] tekur tú ikki betri partar fyrri teg, verður tú sum skyldmaðurin, Símun í Gomlustovu. Hann las seg heilavillan og varð ein óneytta í lívinum«. Hverja ferð, hann nærkast einari bók, eru foreldrini á kroppinum á honum: »Nú, stakkalur, leggur tú teg við bókini, fer tú ikki heldur at spinna eina løtu?...« Tann áðurnevndi maðurin, sum hjálpti honum til skips, fortelur, at foreldrunum hjá honum hava arbeitt so hart við garði og jørð, at tað er ikki livsmegi til annað. Tí skilja tey ikki, at sonurin vil lesa og læra.

Bygdarfolkið hevur heldur einki álit á Heðini Brú, men sambært tað nevnda mynstrið, mugu tey lúta og viðganga, at tey fóru skeiv: »vit harmaðu foreldur tít, tí tú sat bara og las, legði einki í hvussu tey royndu at rætta upp á teg. Men nú hoyri eg, tær hevur gingið væl á útiferðini, hóast tú fekk onga hjálp heiman. Ja, tað er ein sneitur fyrri okkum øll, sum stóðu ímóti tær«.

Men tað eru minni enn so øll, sum vilja bakka so langt: »Ja, jú, tað sat og las í uppvokstrinum, í staðin fyrri at hjálpa pápa títum. Men nú er úrslitið gott, tú fær eitt livsbreyð burtur úr lestrinum. Øðrvísi við vinmanninum hjá tær, Klæmti. Hann las frá vøggustokki og lesur enn. Hvat hevur hann fingið burturúr?«

Hugburðurin er ikki ólíkur honum hjá Ketilskonu í »Feðgum á ferð«. Heldur ikki hon yll lúta fyrri nýggju tíðini.

Kenslan av at vera órættaðar er stór, og hóast tað nógvastaðni í »Endurminningum« verður varpað ein glæma av mildni yvir tær gomlu hendingarnar, so verða tær ongantíð gleymdar.

Humor og angst

Humorin hjá Heðini Brú visir seg á ymiskan hátt í skaldskapinum, m.a. við at hann lýsir, hvussu børn ikki abstrahera, men fata tað, fólk siga, bókstaviliga. Hetta slagi av humor finst t.d. í tí yndisligu, lyrisku søguni »Emanuel«, men kemur í hæddina í byrjanini av »Endurminningum«. Tá

ið umhvørvi og hendingar skiljast heilt bókstaviliga av einum smádrongi slepst ikki undan, at tey fáa ein skemtiliga dóm. Og tá ið hann ikki fær nakra reiðiliga frágreiðing upp á tað, hann spyr um og noyðist at gera sína egnu, eru vit ofta í komikkinum. Smádrongurin fær frá mammu síni at vita, at hann má ikki signa hundin, tí hesin er heidin: »Eftir sat eg og grundaði yvir, hvat tað var at vera heidin, kom til, tað var at hava hala, fann mær so okkurt at binda upp á meg til hala, gekk síðan málmikil um roykstovuna og spældi heidin«.

Heilaga andan fatar drongurin soleiðis: »Uppi yvir Gud fadri á myndini var ein dúgva, tað var heilagi andin. Hann sá eg á bønnum viðhvørt, men síðani visti eg einki um hann soleiðis«.

Bókin er annars gjøgnumsurðar av tí eyðkenda varliga humorinum hjá

høvundanum, sum hendingar eftir verður til barokkar leikir.

Barnaheimurin verður minni enn so bara lýstur á tann skemtiliga bógvin, angistin ger eisini skjótt vart við seg. Tá ið drongurin fyra ára gamal liggur við meslingum, er hann so ófriðarlíkur, at systirin finnur uppá »rulkun«, sum býir børn, ið liggja og rópa í seingini: »Við rulkunum kom tað illa og hættisliga inn í mína barnatilveru. Hóast hetta byrjaði so meinalyst og í spólni, kom tað tó at hava stórar avleiðingar«. Fleiri ár eftir hetta riður rulkurin honum sum maran, og ikki fyrr enn mamman sigur við hann, at rulkurin er ikki til, at tað bara er nakað, tey hava lokkað fyrri honum, tekist ein ljósari heimur.

»Eg siti einsamallur eftir undir sólheita veggnum, heilt ovbyrjaður av hesum, mamma hevði sagt. Rulk-

urin var ikki til, segði hon. Og eg hómaði ein nýggjan himmal og eina nýggja jørð, var eisini ógvuliga ovfarin, at tey vaksnu høvdu lokkað fyrri mær. Aldri var tað komið mær í hug, at tey kundu lokka soleiðis«.

Sannfærdur er drongurin kortini ikki, og mamma má fullvissa hann um, at tað passar, at tey hava logið, og somuleiðis, at tey ikki hava logið um Gud, eingiarnar, illamann og teir illu andar. Hóast drongurin kennir ein ómetiligan læta, so er ótryggleikin komin inn í heiminn. Fyrr var einki mark í hansara verð - »Mark millum veruligt og óveruligt liv var ikki til« - men nú er heimurin broyttur. Tað sjálvsagda í tilveruni er horvið, tað er vordið umráðandi at hugsa seg um.

Endurminningar og skaldskapurin

Grundarlagið í øllum skaldskapi er onkursvegna egnar royndir, men í skaldskapinum hjá Heðini Brú kann tað tykjust serliga stutt í millum upplivingar og skrivning. Tá ið tey lesur »Endurminningar« heldur tú teg í heilum kenna temu og fyrirbrigdir aftur úr bókunum. Hvussu nær, Heðin Brú siglur veruleikanum, sæst av svarinum eg fekk, tá ið eg einaferð spurdi hann, hví stóðin á garðinum ikki er nevnd í skaldsøguni »Tað stóra takið«: »Orsøkin er tann, at eg vil ikki peika beint á eitt vist hús í míni bygd. Nevndi eg stóðina á hesum garði, var hann eitt eindømi í allari oynni«.

Á annan bógvin liggur tað nær at gera ein samanburð millum endurminningar og skaldskap, fyrri á tann hátt at finna út av í hvussu stóran mun, høvundurin beinleiðis nýtir egnar royndir. Sjálvur segði hann einførd: »Eg skrivi helst fyrri at siga frá míni bygd«. Á hin bógvin er tað áhugaverda í eini ávísan av samsvari millum ævisøgu og yrking ikki eyðsæð, tá ið eitt grundleggjandi forvitni er undantikið. Vónandi verður kortini ein glampi av ljósi varpaður yvir viðurskiftir millum liv og verk.

Tað er fyrst og fremst Høgna úr »Lognbra-Fastatøkum«, lesarin kennir aftur í endurminningunum. Høgni er ikki Heðin Brú, men tað er nógv í umheimsfatan og upplivingum frá barnaárum og fyrstu ungdomsárum sum líkist. Longu frá fyrst av í »Lognbra« meinar Høgni seg illa viðfarnar, og Heðin Brú heldur seg eisini hava fingið í meira lagi oman yvir sín kropp: »Og at eg var eitt óargadýr, var einki at ívast í, so mikið var njeft á meg um dagarnar«. Men hann kennir ikki, mótvægis Høgna, at yngstu árin vóru ólukkulig - eynuloysskenslan kemur tó seinni - : »Hóast hetta ræðuliga víggjði, sum stóð um meg mangt

myrkt vetrarkvöld, stendur heimið í fyrstu barnaárunum fyrri mær sum eitt fjálgt reiður«.

Fyrstu fjallaferðirnar hjá Heðini Brú og Høgna eru ógvuliga líkar, og eins og hjá Høgna broytist umheimsfatanin hjá Heðini Brú, eftir at hann hevur verið uppi á fjallinum, og hann reiðiliga skilir, at tað finst ein heimur utan fyrri heimbygdina.

Lýsingin av ódnarveðrinum í »Fastatøkum« og tann í endurminningunum eru ógvuliga líkar, og tað er iva tann sami stormurin, sagt verður frá. Fyrr Høgna fær ódnarveðrið tann avgerandi týðning, at hann verður varur við møguleikan fyrri týning og tað fær hann at virðismetá lívið øðrvísi. Tað, sum áður vóru trupulleikar, hann ikki kundi vinna á, verður til týðningarleyst smáputl. Í »Endurminningum« verður tað sagt soleiðis

»Tað var sjálvt lívið, sum nú alt í einum stóð so ómissiligt og ljómaði fyrri mær, sá tað mestum frá í erva í dáranda ljósi og litum, hátt hevjað yvir allan gerandisdag. Nú dugdi eg ikki at fata, hví eg nakrantíð hevði kent hetta dýra liv sum eina byrðu, ið mær stóðst við og mangan hevði hug at kasta frá mær. Og eg lovaði so staðiliga, at eydnadist mær at koma livandi burtur úr tí, sum nú leikaði á, skuldi eg aldri aftur lítilsmeta lívið, hvat ið síðani gekk á, og hetta havi eg trúliga hildið til henda dag«.

Hetta seinasta stendur sum ein samandrættur av livsáskoðanini hjá Heðini Brú.

Hamskipt vaksan

Tær fylgjandi skaldsøgur, nær gera ikki so nógv vart við seg í endurminningunum, kortini koma einstøk brot fyrri í grindadrápinum í »Feðgum á ferð« gerast friðarlígr menn garvillir. Í endurminningunum eygleiðir drongurin tað, sum fer fram á rættini, og hann hevur ilt við at kenna menninar aftur.

»Mær var alt hetta so ófatiligt og ótrúligt. Somu menninar, sum gingu so blíðir heima í túninum, eymkaðu børnini, um tey bekláðu eina tufu. Her hava teir verið og ríkið neyðars seyðin úr fjara haganum í tronga, leggja so á hann við knívum at meinsla. Vit børn verða hartáð, bert vit slita eitt bein av einum grindalokki. Altíð er so nógv ófatiligt við teimum vaksnu«. »Leikum fagurt« víðger spurningar, sum í høvuðsheitum verða lópin um í endurminningunum, og hvat víðvíkur »Men lívið lær« og »Tað stóra takið«, so eru tað bara hendinga brot úr bygdarlivinum, sum lesarin ber kenslu á.

Ein partur av stútsøgunum eru minningarbrot, meira og minni tilevnaði, og summi av teimum kennast aftur í »Endurminningum«:

skúlatíðin (»Mín fyrsti skúladagur«), at barnið hevur ilt við at skilja fímillum yrking og veruleika (»Ovari vegur«), ein vinmaður í barnaárunum gerst blindur (»Hin langa náttin«), ein vognferð í Danmark, har høvundurin koyrir sum vitleskur (»Rennur og rennur foli mín«). Í endurminningunum fortelur høvundurin um ein dreym, har hann spælir og síðani berjist við eitt kópahvøvd. Hann hevur jú aldri sæð annað av kópi. Hetta fyrirbrigdi kongur aftur í tí mytisku søguni »Innidagurin«, har drongurin royndir at umskapa seg til ein kóp, men má lata sær lynda við hvøvd, sum er tað einasta, hann kennir.

Í tí beisku søguni »Landnámsmaðurin« (hon stendur í Jólástjørnu frá 1972) kemur frásøgumaðurin heim eftir at hava verið burtur í longri tíð og uppdragar, at húsini hjá foreldrunum eru niðurtíkn av elsta beiggjanum. Sambært endurminningarnar byggir søgan í fittan mun á egnar upplivingar.

Hóast ein er varin

Tá ið ein rithøvundur skrivur endurminningar, roknar lesarin við, at tað á onkrum stóði verður nortíð við skaldskapin. Men Heðin Brú sigur næstan einki um sína skrivning, bert hessini nevnr hann hana, og hon er aldri evni í bókini. Grundin er ivaleyst hon, at endurminningarbókin í høvuðsheitum víðger tann ung Hans Jacob Jacobsen, áðrenn hann er vordið rithøvundurin Heðin Brú. Fyrsta bókin verður nevnd, men um somu tíð broytast endurminningarnar, og ytri hendingar fáa meiri og meiri týðning, samsvarandi viknar tann ævisøguligi parturin. Har, sum ein umrøða av skaldskapinum naturliga hoyrir heima í samanhænginum, broytir høvundurin kós, og lesarin verður sleptur upp á fjall við sínum forvitni.

Hóast tær mongu bygdarsøgnar, ið koma út á føroyskum og tí mikla áhuganum fyrri lívssøgum annars, so er lítil iva um, at trupulleikar eru við at skriva ævisøgu í okkara samfelag. Eg skal tí taka saman við at endurgeva tvey brot hesum víðvíkjandi frá Heðini Brú. Tað fyrra er úr samrøðu við Bjarne Nielsen Brovst:

»Havde jeg vidst, det var så svært at skrive erindringer, havde jeg ikke indladt mig på det.

-Hvorfor ikke?

-Fordi det, jeg gerne vil skrive, kan man ikke skrive, det kan jeg ikke godt lide... så skal man lade være... det bliver så kedeligt, når det skal være pent. Jeg vil ikke sære nogen. Slækten lever måske«.

Tað seinna er úr brævi til Jógvan Isaksen: »Ikki ber til at skriva í einum lítum samfelag, hóast ein er varin«.